

הקדמת הרמב"ם חלק ג פעולת הגאונים וחיבור הספר

הגאונים וחיבוריהם

לד. מי הם הגאונים והצורך לפרש התלמוד בימיהם

כל החכמים שעמדו אחר חיבור התלמוד ובנו בו ויצא להם שם בחכמתם, הם הנקראים "גאונים".

וכל אלו הגאונים שעמדו בארץ ישראל, ובארץ שנער, ובספרד, ובצרפת - לימדו דרך התלמוד והוציאו לאור תעלומותיו, וביארו עניניו, לפי שדרך עמוקה דרכו עד למאד.

ועוד שהוא בלשון ארמי מעורב עם לשונות אחרות, לפי שאותה הלשון היתה ברורה לכל בשנער בעת שחובר התלמוד, אבל בשאר המקומות, וכן בשנער בימי הגאונים, אין אדם מכיר אותה לשון עד שמלמדין אותו:

לה. שו"ת הגאונים

ושאלות רבות שואלין אנשי כל עיר ועיר לכל גאון שיהיה בימיהם לפרש להם דברים קשים שבתלמוד, והם משיבים להם כפי חכמתם, ואותן השואלין מקבצין התשובות, ועושין מהן ספרים להבין מהם:

לו. פירושי הגאונים

גם חיברו הגאונים שבכל דור ודור חיבורין לבאר התלמוד. מהם מי שפירש הלכות יחידות, ומהם מי שפירש פרקים יחידים שנתקשו בימיו, ומהם מי שפירש מסכתות וסדרים:

ועוד חיברו הלכות פסוקות בענין האסור והמותר והחייב והפטור, בדברים שהשעה צריכה להן, כדי שיהיו קרובין למדע מי שאינו יכול לירד לעומקו של תלמוד.

וזו היא מלאכת י"י שעשו בה כל גאוני ישראל מיום שחובר התלמוד ועד זמן זה, שהוא שנה שמינית אחר מאה ואלף לחורבן:

חיבור משנה תורה

מצב הדור וקושי התלמוד

לח. תכפו הצרות וקושי הבנת דברי הגאונים כל שכן התלמוד

ובזמן הזה תכפו צרות יתירות, ודחקה שעה את הכל, ואבדה חכמת חכמינו ובינת נבוינו נסתתרה.

לפיכך אותן הפירושים, והתשובות, וההלכות, שחיברו הגאונים וראו שהם דברים מבוארים - נתקשו בימינו, ואין מבין עניניהם כראוי אלא מעט במספר.

ואין צריך לומר התלמוד עצמו - הבבלי והירושלמי, וספרא וספרי והתוספתות, שהן צריכין דעת רחבה, ונפש חכמה, וזמן ארוך, ואחר כך יודע מהן הדרך הנכונה בדברים האסורין והמותרין ושאר דיני תורה היאך היא:

התעוררותו לחבר החיבור

לט. פעולת החיבור

ומפני זה נערת חוצני, אני משה בר' מימון הספרדי, ונשענתי על הצור ברוך הוא, ובינותי בכל אלו הספרים,

וראיתי לחבר דברים המתבררים מכל אלו החיבורין, בענין האסור והמותר, והטמא והטהור, עם שאר דיני תורה כולן, בלשון ברורה ודרך קצרה.

עד שתהא "תורה שבעל פה" כולה סדורה בפי הכל, בלא קושיא ולא פירוק, ולא זה אומר בכה וזה אומר בכה.

אלא דברים ברורים, קרובים, נכונים, על פי המשפט אשר יתבאר מכל אלו החיבורין והפירושין הנמצאים מימות רבינו הקדוש ועד עכשיו:

מ. תועלת החיבור: גילוי הכל ושיקבץ כל התושבע"פ, ושמו על שם זה.

עד שיהיו כל הדינים גלויים לקטן ולגדול, בדין כל מצוה ומצוה, ובדין כל הדברים שתיקנו חכמים ונביאים.

כללו של דבר, כדי שלא יהא אדם צריך לחיבור אחר בעולם בדין מדיני ישראל, אלא יהיה חיבור זה מקבץ לתורה שבעל פה כולה, עם התקנות והמנהגות והגזירות שנעשו מימות משה רבינו ועד חיבור התלמוד, וכמו שפירשו לנו הגאונים בכל חיבוריהן שחיברו אחר התלמוד.

שם החיבור

לפיכך קראתי שם חיבור זה "משנה תורה", לפי שאדם קורא תורה שבכתב תחילה, ואחר כך קורא בזה - ויודע ממנו תורה שבעל פה כולה, ואינו צריך לקרות ספר אחר ביניהם:

סדר החיבור

מא. חלוקת הלכות פרקים והלכות

וראיתי לחלק חיבור זה הלכות הלכות בכל ענין וענין, ואחלק ההלכות לפרקים שבאותו ענין, וכל פרק ופרק אחלק אותו להלכות קטנות - כדי שיהיו סדורין על פה:

אלו ההלכות שבכל ענין וענין -

- יש מהם הלכות שהן משפטי מצוה אחת בלבד, והיא המצוה שיש

בה דברי קבלה הרבה והיא ענין בפני עצמו,

- ויש מהם הלכות שהן כוללין משפטי מצוות הרבה, אם יהיו אותן

המצוות כולם בענין אחד.

מפני שחילוק חיבור זה הוא לפי הענינים, לא לפי מנין המצוות, כמו

שיתבאר לקורא בו:

מנין המצוות

מנין המצוות

מג. מצוות נעשה ומצוות לא תעשה וסימניהם

ומנין מצוות של תורה הנוהגות לדורות, שש מאות ושלוש עשרה מצוות.

מהן מצוות עשה מאתים שמונה וארבעים, סימן להם מנין איבריו של אדם.

ומהן מצוות לא תעשה שלש מאות חמש ושישים, סימן להן מנין ימות

החמה: